

JUSTITISMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 26. maj 2009
Kontor: Politikontoret
Sagsnr.: 2009-157-0062
Dok.: AMC40806

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 2 (B 105), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 24. februar 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Anne Baastrup (SF).

Brian Mikkelsen

/

Barbara Bertelsen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 2 (B 105) fra Folketingets Retsudvalg:

”Ministeren bedes redegøre for kontrollen, herunder den parlamentariske kontrol, med efterretningstjenesterne i Norge, herunder hvilke erfaringer og nyere evalueringer der er foretaget af den norske ordning.”

Svar:

Til brug for besvarelsen af spørgsmålet har Justitsministeriet indhentet følgende oplysninger fra de norske myndigheder:

Det såkaldte EOS-udvalg er et permanent parlamentarisk kontroludvalg for de såkaldte ”hemmelige tjenester”. EOS-udvalget blev oprettet ved lov nr. 7 af 3. februar 1995 om kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-kontrolloven) med henblik på at styrke den parlamentariske kontrol med tjenesterne. Stortinget har i tilknytning hertil fastsat en instruks af 30. maj 1995 om kontrol med tjenesterne (kontrolinstruksens).

EOS-udvalget består af 7 medlemmer, som alle er valgt af Stortinget efter indstilling fra Stortingets Præsidentskab for en periode af 5 år.

Udvalget fører løbende kontrol med politiets og forsvarets efterretnings-tjenester (de såkaldte ”EOS-tjenester”).

Efter EOS-kontrollovens § 2 er formålet med kontrollen ”å klarlegge om og forebygge at det øves urett mot noen, herunder påse at det ikke nyttes mer inngripende midler enn det som er nødvendig etter forholdene” (nr. 1), at ”påse at virksomheten ikke utilbørlig skader samfunnslivet” (nr. 2), og at påse, ”at virksomheten holdes innen rammen av lov, administrative eller militære direktiver og ulovfestet rett” (nr. 3).

Kontrolopgaven omfatter ikke EOS-tjenesternes virksomhed i forhold til personer, der ikke er bosat i riget, og organisationer, som ikke har hjemsted i riget. Kontrolopgaven omfatter ligeledes ikke tjenesterne virksomhed over for udlændinge, hvis ophold er knyttet til tjeneste for en fremmed stat. Når særlige grunde tilsiger det, kan udvalget dog også udøve kontrol i disse tilfælde.

Efter kontrolinstruksens bør udvalgets kontrol indrettes på en sådan måde, at den er til mindst mulig ulempe for tjenesterne løbende virksomhed.

Den løbende kontrol udføres ved regelmæssige inspektioner af EOS-tjenesterne. Udvalget foretager inspektioner hos Politiets Sikkerhetstjenestes (PST) hovedkontor 6 gange om året samt henholdsvis 4 og 2 gange om året hos Forsvarets Sikkerhetstjeneste og Forsvarets Etterretningstjeneste. Hvis det er nødvendigt, kan der foretages yderligere inspektioner. Der foretages endvidere inspektioner i lokale afdelinger. Normalt varsles inspektionerne, men der kan også foretages uanmeldte inspektioner.

EOS-udvalget kan afgive udtalelser om sager eller forhold, som udvalget har undersøgt som led i varetagelsen af kontrolvirksomheden. Hvis en klage efter udvalgets opfattelse giver grundlag for kritik eller tilkendegivelser i øvrigt, skal en begrundet udtalelse herom rettes til chefen for den pågældende tjeneste. Udvalget har ingen instruktionsbeføjelse over for EOS-tjenesterne.

EOS-udvalget afgiver herudover en årlig beretning til Stortinget om sin virksomhed. Endvidere kan udvalget afgive en særskilt beretning, hvis der er afdækket forhold, som Stortinget efter udvalgets opfattelse straks bør gøres bekendt med.

EOS-udvalget har indsigt i og adgang til forvaltningens arkiver og registre samt lokaler, installationer og anlæg af enhver art.

Endvidere har enhver pligt til efter indkaldelse at give møde for udvalget. Alle personer, som er eller har været ansat i forvaltningen, har desuden pligt til at afgive forklaring over for udvalget om det, som de har erfaret i tjenesten.

I EOS-kontrolloven er det fastsat, at bestemmelserne om indsigt mv. og om pligten til at møde og afgive forklaring – bortset fra sikkerhedsgodkendelsessager – ikke gælder for statsrådene, departementerne og deres embeds- og tjenestemænd. Baggrunden herfor er bl.a., at statsrådene på grund af deres konstitutionelle ansvar over for Stortinget ikke bør være omfattet af kontroludvalgets virksomhed.

Udvalget og dets sekretariat har tavshedspligt, og medlemmerne skal være sikkerhedsgodkendt til de højeste beskyttelsesgrader nationalt og efter traktater, som Norge har tilsluttet sig.

I 2001 blev der gennemført en evaluering af ordningen med EOS-udvalget. Denne evaluering har ikke resulteret i indholdsmæssige ændringer i kontrolordningen.

Yderligere information om EOS-udvalget kan findes på www.eos-utvalget.no.

Der er fremsat forslag om en mindre revision af kontrolloven og kontrolinstruksen.

De foreslåede ændringer til kontrolloven er:

- en bestemmelse om, at udvalget inden for rammerne af lov og instruks udfører sit hverv selvstændigt og uafhængigt af Stortinget,
- en bestemmelse, som tillægger Stortingets præsidium kompetence til at træffe afgørelse om sikkerhedsgodkendelse af udvalgets medlemmer, og
- en bestemmelse, som fastslår, at udvalget skal bidrage til, at tjenerne respekterer menneskerettighederne.

De foreslåede ændringer til kontrolinstruksen er:

- opdatering af begreber og henvisninger som følge af navneændringer, lovændringer og organisatoriske ændringer,
- overførsel til udvalget af bl.a. lønindplaceringskompetencen for ansatte i sekretariatet, og
- ændring af krav om beslutningskompetence og udvalgets adgang til at overlade inspektions- og undersøgelseskompetence i enkelt-sager til sekretariatet.